Nr. 4 (457)
2025 m. balandis

Kaina
2 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

LGK vertėjai: visi galime būti šios specialybės ambasadoriai

Sveikiname šv. Velykų proga!

LGK vertimo programos lektoriai: patirtis, realijos ir lūkesčiai

ŠIAME NUMERYJE

2–3 **Trumpai apie mus**

PSICHOLOGAS PATARIA

4 **Vaikų auklėjimo stiliai – kokį pasirinkti?**

SVEIKATA

4–5 **J. Byčkova: klausos diagnostika ir reabilitacija**

GESTŲ KALBA

6 **LGK vertėjai: visi galime būti šios specialybės ambasadoriai**

7–9 **LGK vertimo programos lektoriai: patirtis, realijos ir lūkesčiai**

SMULKUSIS VERSLAS

10–11 **I. Kontenytė puošia pasaulį: rankdarbiais, savanoryste ir šypsena**

KURČIŲJŲ ISTORIJA

11–12 **Vilniaus kurčiųjų mokykla: nuo pokario iki Nepriklausomybės**

PASAULIO KURTIEJI

13 **Išradimas, pakeisiantis asmenų su negalia TV žiūrėjimo galimybes**

UGDYMAS

14 **Mokinių su klausos negalia ugdymo sąlygų gerinimas**

14–16 **LKNUC: organizavo susitikimą ir dalyvavo atvirų durų dienose**

Viršelyje – fotografės **Ramūnės Motiejūnaitės** nuotr.

Trumpai APIE MUS

Rengiama konferencija, skirta lietuvių gestų kalbos 30-mečio sukakties proga.
Data: 2025 metų gegužės 5 diena.
Laikas: 10:00–16:00 valandomis.
Vieta: Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija, Kolonų salė (Simono Daukanto aikštė 3, Vilnius).

1995 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė istorinį nutarimą, kuriuo lietuvių gestų kalba buvo oficialiai pripažinta kurčiųjų gimtąja kalba. 2025 m. minėsime šio reikšmingo sprendimo 30-metį!

* * *

Kauno kolegijoje rengiama konferencija „Lietuvių gestų kalbos pripažinimo 30-metis: praeitis, dabartis ir ateitis“.
Data: 2025 metų gegužės 14 dieną.
Renginio pradžia: 10 valandą.
Vieta: Pramonės pr. 22, audit. 1–57, Kaunas.

* * *

„LGK vertimai“ – nauja programėlė komunikacijai gestų kalba.
Atsisiųsti programėlę galite per „Google Play“ arba „App Store“.
Atsisiųskite ir skambinkite, užsisakykite vertėją ir bendraukite gestų kalba.
Jei programėlės atsisiųsti nepavyksta, kreipkitės į Jūsų miesto kurčiųjų centro specialistus.
Daugiau informacijos – pasinaudojus QR kodu.

* * *

Vyko Pasaulio žmonių su negalia forumas Vokietijoje.
Jame dalyvavo Lietuvos kurčiųjų draugijos prezidentė **Vaida Lukošiūtė**.
Nuotraukoje – kurtieji ir kurčneregiai, atvykę į forumą iš viso pasaulio.

Forume trumpą kalbą sakęs Pasaulio kurčiųjų federacijos prezidentas **Joseph Murray** pabrėžė, kaip svarbu būti matomiems, garsiai kalbėti apie savo teises ir poreikius. Jis priminė, kad valdžios atstovai mus turi ne tik matyti, bet ir išgirsti.

Projektas „Mes taip nesitarėm“
pakvietė į renginį, kuriame kurčiasis atlikėjas
Marko Vuoriheimo iš Suomijos
Ir aktorius **Dominykas Vaitiekūnas** pristatė
leidinį „Kaip sujungti gestus su muzika“.
Kurčioji teatro režisierė iš Švedijos **Debbie Z Rennie**
Pasidalino savo darbo patirtimi.
Apie renginį plačiau – kituose leidiniuose.

* * *

2027 metais Lietuva pirmininkaus
Europos Sąjungos Tarybai.
Pasiruošimas pradedamas jau dabar.
Užsienio reikalų ministerija pakvietė kurčiųjų, aklųjų,
Lietuvos negalios organizacijų forumo,
Vertimo centro, Nacionalinės NVO koalicijos atstovus
aptarti pagrindinius pasirengimo etapus.
Dėmesį sutelkė į fizinės ir informacinės
aplinkos prieinamumą.
Nuotraukoje – visų kviestų organizacijų atstovai.

* * *

Bendradarbiaujant Ąžuolyno bibliotekai
Ir Kauno kurčiųjų centrui surengtos
kūrybinės dirbtuvės.
Centro darbuotojos **Aldona** ir **Erika**,
mažoji atlikėja **Tėja** moko girdinčiuosius
atlikti dainas gestų kalba.

Lietuvos kurčiųjų bendruomenės
vienas iš lyderių **Kęstutis Vaišnora**
mokslinę stažuotę atliko
Galaudeto universitete, Amerikoje.
Studijuoti ar tobulintis šiame
universitete – viso pasaulio kurčiųjų svajonė.
Stažuotės į Galaudetą K. Vaišnorą
pasiuntė Vytauto Didžiojo universitetas.
Jis yra šios įstaigos 3 kurso doktorantas.

* * *

Kauno Prano Daunio
ugdymo centro
3 klasės mokiniai dalyvavo
respublikiniame projekte
„Mylimiausias mano
perskaitytos knygos herojus“.
Jie gavo padėkos raštus.
Susipažinkime: **Aleksas Mačiulis** ir **Ąžuolas Žuolys.**

* * *

Tarptautinio kurčiųjų šachmatų komiteto Europoje
(angliškai ICCD-Europe)
prezidentė **Eglė Marcinkevičienė**
informavo apie
balandžio 5–13 dienomis Kroatijoje
vykusį Europos kurčiųjų šachmatų
komandinį čempionatą.

Pasidžiaugė galėjusi prisidėti prie kurčiųjų šachmatų
bendruomenės Europoje stiprinimo.
Nuotraukoje – E. Marcinkevičienė sako kalbą gestų kalba.

* * *

Kviečiame į paskaitą
„Sužinok daugiau apie kurčiuosius. Mitai ir realybė“.
Tai – nemokami mokymai visoje Lietuvoje.
Registracija: LKDMOKYMAI@gmail.com

Vaikų auklėjimo stiliai – kokį pasirinkti?

Donata LUKOŠIENĖ
LKD psichologė

https://owlcation.com

Sunku žinoti, kaip auklėti vaikus.
Yra 4 auklėjimo stiliai.
1. Tėvai valdingi. Daug taisyklių.
Vaikai turi paklusti be paaiškinimų.
Vaikai žino tvarką, bet trūksta savarankiškumo.
2. Tėvai demokratiški. Yra taisyklės, motyvacija.
Daug bendrauja su vaikais, tariasi.
Vaikai savarankiški ir moka bendradarbiauti.
3. Tėvai atsitraukę. Jie viskuo pasirūpina,
bet vaiku nesidomi, nebendrauja.
Vaikai nepasitiki savimi, nesivaldo.
4. Tėvai viską leidžia. Trūksta taisyklių.
Vaikai prastai mokosi, netinkamai elgiasi.
Vaikai pasitiki savimi, bendrauja.
Tai kurį auklėjimo stilių pasirinkti?
Rekomenduoja rinktis demokratišką stilių.
Draugauti su vaiku, kartu kurti taisykles, tartis.
Reikia daug laiko, kantrybės, žinių.
Reikia pasitikėti savo vaiku.
Nereikia bausti, gąsdinti, įsakyti.
Reikia kurti ryšį su vaiku.
Kad ir užaugęs vaikas prisimintų namus.

Kalbant apie vaikų auklėjimą galima išgirsti daugybę nuomonių ir požiūrių. Ir atrodo, kad visi yra patys geriausi! Tai kaip pasirinkti, kaip tinkamai auklėti vaikus? Koks bus santykis su vaiku, priklauso nuo auklėjimo stiliaus. Jų yra keturi:

1. **Valdingas.** Tėvai griežti, valdingi, reikalauja vaikų paklusti, kad vaikai vykdytų įsakymus be paaiškinimų. Tada vaikai gerai žino taisykles ir pareigas, gerai elgiasi ir mokosi, bet yra žemesnė savivertė, prastesni socialiniai įgūdžiai ir trūksta savarankiškumo.

2. **Demokratinis.** Tėvai tvirti, turi taisykles, bet tariasi su vaikais, klausia jų nuomonės. Daugiau motyvuoja, o ne baudžia. Vaikai savarankiški, bendradarbiauja, yra socialūs.

3. **Atsiribojęs.** Tėvai leidžia pačiam vaikui augti, nesidomi vaiko gyvenimu, nebent kyla didelių problemų. Tėvai patenkina tik pagrindinius poreikius. Vaikai žemos savivertės, trūksta savikontrolės, rizikuoja.

4. **Viską leidžiantis.** Tėvai švelnūs, leidžia spręsti vaikui ir visai jo nebaudžia. Vaikai turi elgesio problemų, prastai mokosi, bet gerai vertina save, yra socialūs.

Kurį auklėjimo stilių tėvai pasirinks, labai priklauso nuo jų pačių vaikystėje buvusio auklėjimo, nuo turimos patirties ir žinių. Nr. 2 – demokratinis auklėjimo stilius – turėtų būti labiausiai siektinas. Tik jam reikia daug kantrybės, laiko ir žinių.

Demokratiniam stiliui reikia būti draugu savo vaikui. Geriau atsisakyti bausmių, gąsdinimo, gėdinimo ir įsakymų. Nuo jų vaikai jaučiasi bejėgiai ir neklauso dar labiau. Vietoj to, daugiau bendrauti su vaiku. Nepamiršti, kad yra tvarka, taisyklės, kurių turėtų būti laikomasi. Bet taisykles galima kurti kartu, tartis, kas ir kaip bus daroma, jeigu nepavyksta – tartis iš naujo. Labai svarbu yra tikėti ir pasitikėti savo vaiku. Norėti jam padėti ir klausti paties vaiko, kaip galima tai padaryti.

Žinau, kad daug tėvų bijo paleisti vaikus, todėl kontroliuoja juos ir yra per daug griežti. Arba kiti tėvai neturi jokių taisyklių ir leidžia viską, galvodami, kad „kai užaugs – supras“. Taip, vaikus auklėti reikia ir tai yra tėvų darbas. Bet šeima nėra kariuomenė, kur vaikas turi paklusti. Tėvai augina žmogų, moko jį, kaip reikės gyventi toliau savarankiškai ir kaip reikia bendrauti su kitais žmonėmis. Ar norite, kad vaikas užaugęs bėgtų kuo toliau nuo namų ir nenorėtų prisiminti šeimos? Ar norite, kad net suaugęs vaikas mielai bendrautų ir liktų geri santykiai tarp tėvų ir vaikų? Pagal savo atsakymą jau dabar rinkitės, kaip norite bendrauti ir elgtis su savo vaiku.

J. Byčkova: klausos diagnostika ir reabilitacija

Parengė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Skaitytojus kviečiame susipažinti su klausos diagnostikos ir reabilitacijos situacija Lietuvoje, su naujovėmis pasaulyje. Apie tai mums pasakoja, į klausimus atsako medicinos mokslų daktarė, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų vaikų gydytoja otorinolaringologė audiologė **Jekaterina BYČKOVA**.

Kokios klausos būklės signalizuoja, kad reikia registruotis pas tretinio lygio gydymo įstaigos specialistus? Ką veikia vaikų otorinolaringologai audiologai kiekvieną dieną, kad eilės vis ilgesnės?

Žinia, Lietuvoje yra du vaikų audiologiniai centrai – Vilniuje ir Kaune. Galima išskirti penkis pacientų srautus. Pirmą srautą sudaro kūdikiai, kuriems per visuotinį naujagimių klausos patikrinimą buvo įtartas klausos sutrikimas. Iš kasmet vidutiniškai gimstančių 22 tūkst. naujagimių atvykti išsamesnio klausos patikrinimo prireikia maždaug 400 kūdikių. Maždaug 20–30 iš šio skaičiaus nustatome įgimtą klausos sutrikimą.

Taip pat priimame vaikus dėl laikinų klausos sutrikimų, atsirandančių dėl slogų ar ausų uždegimų. Tokių atvejų išties yra nemažai. Trečiasis, vis didėjantis pacientų srautas – vaikai, turintys raidos sutrikimų. Logopedai, neurologai ir raidos specialistai siunčia juos pas mus, kadangi nėra

Vaikų otorinolaringologės: U. Žalnoraitė-Valadkienė, J. Byčkova, V. Mickevičienė.

aišku, – ar vaikas nekalba dėl raidos sutrikimo, autizmo spektro sutrikimo ar dėl klausos problemų. Taip pat konsultuojame vaikus, sergančius labai retomis ir sudėtingomis ligomis.

Ir, aišku, srautas vaikų su įgimtu neurosensoriniu klausos sutrikimu. Šitiems vaikams atliekame audiologinę stebėseną.

Per pastaruosius 10–11 metų, t. y. pradėjus visuotinę naujagimių klausos patikrą, audiologijos centrams nebuvo pridėta nei daugiau etatų, nei padaugėjo klausos diagnostinės aparatūros. Nepriklausomai nuo to, kad demografinės tendencijos neigiamos, kai tam tikras skaičius jaunų šeimų emigruoja, vis tiek audiologo paslaugų poreikis ne sumažėjo, bet ženkliai išaugo. Vadinasi, turėdami tokius pat išteklius, turime padaryti daugiau.

Visiems šiems pacientų srautams priimti turime 4 nepilnus gydytojų, kurie ne tik konsultuoja, bet ir budi bei operuoja, etatus bei 3 slaugytojų etatus. Praktiškai visi gydytojai dirba ir privačiose klinikose.

Privačios įstaigos siūlo didesnius atlyginimus, geresnes darbo sąlygas, mažesnius krūvius, todėl biudžetinėse įstaigose specialistų mažėja. Tačiau audiologinės diagnostikos ir gydymo situacijos Lietuvoje nevadinčiau prasta. Priešingai. Palyginti su kitomis Europos šalimis, eilės Lietuvoje nėra tokios ilgos, kaip kitur. Konferencijų, stažuočių metu diskutuojame su kolegomis iš skirtingų šalių, jie pastebi, kad mūsų sveikatos priežiūros paslaugos yra ypač gerai prieinamos ir pigios pacientams.

Turime daug pacientų, atvykstančių iš kitų šalių tirtis, operuotis, nes eilės Lietuvoje mažesnės, paslaugų kainos nedidelės, o kokybė gera. Kai kurios šeimos net persikelia gyventi į Lietuvą dėl gerų sveikatos priežiūros paslaugų. Taigi, viskas priklauso nuo to, su kuo save lyginame, ar kompleksiškai vertiname situaciją.

Kaip dažnai vykdoma audiologinė stebėsena vaikams, nešiojantiems klausos aparatus (KA) ar kochlearinius implantus (KI)?

Pirmaisiais metais kūdikiui klausos sutrikimą nustatome apie ketvirtą–šeštą mėnesį. Tada laukiame jo po trijų ir šešių mėnesių, kad įsitikintume, kad jis pradėjo nešioti KA ir priprato prie jų. Vaikai po kochlearinės implantacijos pirmais metais lankosi dažniau.

Vėliau, iki pradedant lankyti mokyklą, prašo-

Slaugytoja E. Dagienė atlieka audiogramą.

J. Byčkovos albumo nuotr.

Med. m. dr. Jekaterina Byčkova.

me kreiptis kartą per metus. Anksčiau susitikdavome dažniau. Dabar, dėl mažesnio paslaugų prieinamumo, norime dažniau matyti tik pačius mažiausius. Mokyklinio amžiaus vaikus kviečiame lankytis kartą per dvejus metus.

Svarbu nustatyti klausos sutrikimą kuo anksčiau ir kuo greičiau pradėti reabilitaciją. Todėl pirmųjų vizitų metu mes daug kalbamės apie tai, kodėl svarbu nuolat naudoti KA, lavinti klausą ir kalbą namuose, užtikrinti kalbinę aplinką. Vėliau stebime klausos reabilitavimo rezultatus, pažangą, t. y. kokį poveikį KA arba KI daro klausos, kalbos suvokimui ir kalbos raidai. Įvertiname vaiko bendravimo ir kalbos įgūdžius.

Kaskart atliekame kruopštų klausos tyrimą, apžiūrime ausis, matuojame slėgį ausyse, darome audiogramą be ir su KA. Ištiriame, ar landų neblokuoja siera, įvertiname klausos įdėklo tinkamumą. Sergant slogomis dažnas reiškinys – ausų užgulimas, kai vidurinėje ausyje dėl slogos, ausų uždegimų pradeda kauptis skystis. Dėl to gali būti laikinas klausos pablogėjimas, sutrikdoma klausos reabilitacija. Turime skirti gydymą, kartais operaciją.

Kiek įmanoma, vengiame nemalonių procedūrų. Pvz., sieros kamščių valymo procedūrą stengiamės nukreipti atlikti namuose arba poliklinikoje, tausojančiai, kad vaikai ateityje lankytųsi pas mus be baimės.

Taip pat audiologinės stebėsenos metu vaikui augant, be klausos sutrikimo, gali pasireikšti autizmo spektro, hiperaktyvumo ir dėmesio sutrikimo požymiai ar kt. Tai apsunkina klausos reabilitacijos rezultatus. Svarbu kuo anksčiau tai pastebėti. Tokiems vaikams reikalinga didesnė pagalba.

Vizito metu analizuojame tėvų aktyvumą, lankymųsi pas surdopedagogą, logopedą periodiškumą bei jų pačių įsitraukimą į vaiko klausos ir kalbos lavinimą. Aiškinamės tėvų lūkesčius. Girdinčiųjų ir kurčiųjų šeimų lūkesčiai gali skirtis.

Taip pat svarbu, kokią ugdymo įstaigą vaikas lanko. Dabar daugumos kurčių ir neprigirdinčių vaikų, reabilituojamų ankstyvajame amžiuje, kalbos raida beveik prilygsta girdinčiųjų raidai. Per 80 procentų iš jų lanko bendrojo lavinimo įstaigas.

Daliai vaikų klausos sutrikimas gali progresuoti. Todėl stebime, ar nereikia keisti KA. Atskirais atvejais galime pritaikyti galingesnius klausos aparatus, o jei jie nepadeda, pradedame ruošti implantacijai.

Skiriame tėveliams ir namų darbų, sudarome veiksmų planą. Tai ne tik ausų priežiūra, minėtas lankymasis pas surdopedagogą. Mums rūpi, kokia šeimos emocinė būklė, ar tėvai užmezgė kontaktą su kitomis tokio pat likimo šeimomis, ar palaiko ryšį su PAGAVOS bendrija.

Vėliau stebime, ar viskas vyksta pagal planą. Jeigu dėl kokių nors priežasčių (pvz., ligų, paaiškėjusių sindromų ir kt.) ne viskas pavyksta, planą koreguojame. Labai svarbu, kad atlieptume šeimos lūkesčius, kad šeima ir mes, gydytojai audiologai, būtume komanda, pasitikėtume vieni kitais.

Kartais tėvai atvirai reiškia nepasitikėjimą mūsų siūlomu reabilitacijos planu. Tuomet raginame ieškoti alternatyvaus klausos įvertinimo, vykti antrosios nuomonės, svarbu, kad būtų imtasi bent kokių veiksmų vaiko labui. Galimybių langas kūdikystėje pats didžiausias, o paskui užsiveria. Svarbu nepavėluoti.

Tėvų prašome apsilankyti pas genetiką. Anksčiau manytos klausos sutrikimo priežastys – traumos, antibiotikai – sudaro tik nereikšmingą dalį neprigirdėjimo atvejų. 70–80 proc. atvejų priežastis yra genai. Genų mutacijų yra daug, o mes visi galime būti jų nešiotojai. (Genetinio neprigirdėjimo paplitimas didesnis tarp kurčiųjų šeimų.)

Jeigu žinome geną, atsakingą už neprigirdėjimą, galime numatyti, ko tikėtis. Jei nustatome, kad yra genų, atsakingų už kurį nors sindromą, galime numatyti, pvz., regos, intelekto ar raidos sutrikimus ir atitinkamai stebėti, taikyti prevenciją, gydyti. Jei vizito metu yra pernelyg daug realizuotinų tikslų, kartais visų jų neaprėpiame.

Deja, neturime bendros duomenų bazės apie vaikus su klausos negalia. Reikėtų koordinuojančios sistemos, kuri leistų matyti, kada atvykti konsultacijos, keisti procesorius, aparatus, įdėklus. Iš tikrųjų, tokia duomenų bazė leistų ir valstybei planuoti reikalingus išteklius, t. y. KA ir KI kompensacijų sumas, neįgalumo išmokas, matyti, ar tinkamai naudojamasi klausos aparatais ir kt. Be to, išvengtume likusių pavienių atvejų, kai tėvai nesureaguoja į gimdymo namuose įtartą klausos sutrikimą ir neatvyksta pirmaisiais kūdikio gyvenimo mėnesiais nustatyti diagnozės.

Taip pat noriu įspėti: jei paaiškėja, kad vaikui skirti KA ar KI nenaudojami, privalome informuoti vaikų teisių apsaugos tarnybas. Išimtis taikoma tik kurčiųjų šeimoms.

(Bus daugiau)

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

LGK vertėjai: visi galime būti šios specialybės ambasadoriai

Atrodytų, kad nuolat besišypsančiai Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto dekanei **Vaivai JUŠKIENEI** viskas klojasi tarsi savaime. Neapsigaukime. Vien kasmet iš naujo pagrįsti LGK vertimo studijų programos poreikį, puoselėti gerą vertėjo profesijos įvaizdį, studijų kokybę, reikia ir įdirbio, ir mokslinių bei organizacinių gabumų. Taip pat ir tvirto stuburo, stipraus autoriteto. Pokalbyje kartu su dekane dalyvauja ir Socialinės gerovės katedros, kurioje vykdoma minėtoji programa, vedėja dr. **Dalia KAČINAITĖ-VRUBLIAUSKIENĖ.**

„Akiračio“ inf.

R. Motiejūnaitės nuotr.

VIKO PDF dekanė Vaiva Juškienė.

Žvilgsnis atgal. Studijų programa pradėta vykdyti 2002 m. Per tą laiką studijas baigė 20 laidų, o 3 laidos šiuo metu dar studijuoja. Jau parengėme apie 250 profesionalių vertėjų. Didžioji dalis dėstytojų nuo studijų pradžios yra išlikę tie patys. Dėstytojai augina ir savo pamainą, nes šioje programoje jau dirba ir mūsų absolventų.

Beveik nuo pat pradžių lietuvių gestų kalbos (LGK) moko Tomas Ivanauskas. Vertimo dalyką dėsto dėstytojai Andrius Barisevičius ir Nijolė Pivorienė. Stengiamės išlaikyti pirminę programos idėją, jog joje dirbtų drauge ir girdintieji, ir kurtieji ar neprigirdintieji dėstytojai. Tai yra šios studijų programos stiprybė.

Keičiasi studentų kontingentas. Anksčiau LGK vertimo specialybę studijavo tik girdintieji, dabar vis daugiau randasi kurčiųjų ar neprigirdinčiųjų studentų. Tai verčia mus mąstyti apie studijų programos galimą pokytį.

Iš pradžių studijų programa buvo tiesiog kalbos programa, vėliau pakito į vertimo programą. Matydami, kad vis daugiau kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų renkasi studijuoti LGK vertimo programą, imame mąstyti ir apie dabartinės programos pokytį. Svarstome apie tai, kad galbūt vertėtų grįžti prie studijų programos kaip LGK programos ir sudaryti galimybę studentams rinktis specializaciją. Viena iš jų galėtų būti vertimo specializacija. Nėra labai paprasta keisti studijų programą, nes yra tam tikri nacionaliniai reglamentavimai.

Dabartinė situacija. Šiuo metu pirmame kurse studijuoja ne itin daug studentų. Jaučiame didelį iššūkį, jog LGK vertėjų trūksta, o besirenkančiųjų šias studijas nėra tiek, kad galėtume užtikrinti jų poreikį. Vis didėja kurčiųjų vertimo poreikiai, o ir visos Lietuvos visuomenės poreikiai, nes kurčiųjų bendruomenė vis aktyvesnė: dalyvauja visuomeniniame gyvenime, įvairiuose renginiuose, studijuoja. O ir mūsų valstybė siekia atliepti įtraukties ir prieinamumo poreikius.

Tai, kad LGK vertėjai yra labai reikalingi, akivaizdžiai parodė COVID-19 pandemija. Tuo metu visi galvojome, jog toks LGK vertėjų matomumas išpopuliarins šią specialybę. Dėl mums nežinomų priežasčių, deja, atsitiko atvirkščiai. Po pandeminio laikotarpio stojimas į šią studijų programą kiek sumenko.

Vis tik turime ir kuo pasidžiaugti. Į studijų programą ateina studijuoti ir lieka šiai profesijai ištikimi būtent asmenys, kurie mato save dirbančius LGK vertėjais ar tyrinėjančius gestų kalbą.

Perspektyvos. Mąstant apie studijų programos ateitį ir bendrai apie specialybės perspektyvą akivaizdu, kad reikalingi pokyčiai. Dirbtinis intelektas vis labiau skverbiasi į mūsų gyvenimus. Tad ir mes turime permąstyti, kaip įdarbinti dirbtinio intelekto įrankius palengvinti, efektyvinti vertėjo darbą.

Tačiau turime taip pat neužmiršti, kas yra LGK vertėjų klientai. Nemaža jų dalis yra vyresnio amžiaus žmonės, kuriems dirbtinis intelektas ir įvairios informacinės technologijos ne visuomet yra priimtinos ar lengvai suprantamos.

Kaip jau minėjau, mąstome apie programos pokytį, juolab, kad visas pasaulis nuolatiniame kaitos procese. Nors, kokios transformacijos vyks, nežinome, tačiau puikiai suprantame, jog turime eiti koja kojon su pasaulio kaita.

LGK vertėjo specialybės populiarinimas. Manau, kad LGK vertimo specialybė yra pakankamai patraukli, bet ji yra nišinė specialybė. Ją renkasi tie, kurie yra drąsūs, kurie supranta, jog mokytis teks nemažai, ir yra tam pasiruošę. Juk dažniausiai į šią specialybę ateina žmonės, kurie visai nemoka lietuvių gestų kalbos. Per trejus metus jie turi išmokti ne tik LGK, bet ir vertimo subtilybių. Taigi, ką mes galime padaryti dėl specialybės populiarumo?

Galime ir turime rodyti pagarbą vertėjams, kalbėti ir demonstruoti specialybės vertę. Šią specialybę turime visi reprezentuoti, skleisti žinią apie ją mokyklose ir visuomenėje. Ir tai turėtume daryti ir kurčiųjų bendruomenė, ir patys vertėjai (beje, su Vertimo centru sėkmingai bendradarbiaujame vykdami į mokyklas, dalyvaudami studijų parodose), ir, žinoma, mes, vertėjų rengėjai. Labai svarbu ir tai, kad mūsų absolventai būtų šios specialybės ambasadoriai.

Kad baigusieji studijas studentai liktų dirbti pagal specialybę, yra labai svarbus siekis.

Norėtume didesnės meilės ir didesnio supratimo, mažiau ne visada pelnytos kritikos vertėjams iš kurčiųjų bendruomenės. Tik tarpusavyje bendradarbiaudami ir užtikrindami abipusę pagarbą galime tikėtis, kad specialybė taps labiau patraukli.

V. Juškienė ir ilgametė vertimo dalyko dėstytoja N. Pivorienė (kairėje).

R. Motiejūnaitės nuotr.

J. Vertelkaitės albumo nuotr.

Lektorė J. Vertelkaitė studentų pažintinei kurčiųjų bendruomenės praktikai vadovauja išradingai.

VMKO archyvo nuotr.

Studentai lankosi Gestotyros centre.

LGK vertimo programos lektoriai: patirtis, realijos ir lūkesčiai

Parengė Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

LGK pripažinimo 30-mečio išvakarėse gręžiamės į savo geriausiuosius, daugiausiai nusipelniusius kurčiųjų bendruomenei ir lietuvių gestų kalbai. Pirmiausiai lankome Vilniaus kolegijos LGK vertimo studijų programos lektorius. Jų pastangos subrandino gražių vaisių. Juos šiandien raškome mes visi: kurčiųjų bendruomenė, visuomenė ir net patys lektoriai.

Tai nepaprastai savo darbui atsidavę ir labai atsakingi žmonės. Jie – kuklūs, savikritiški ir... labai reti svečiai „Akiračio“ puslapiuose. Taigi, nelabai juos lepiname dėmesiu.

Apie neraminančią LGK vertėjo profesijos ateitį, mažėjantį besirenkančiųjų šią specialybę skaičių, profesijos prestižą ir kad dabartinei studijų programai reikia pokyčių dėstytojai pasisakė vieningai. Tačiau kiekvieno iš jų LGK vertimo specialybės vizija ateičiai unikali. Susipažinkime.

Nijolė Pivorienė. Dirbu Vilniaus kolegijoje nuo 2006 m. Dabar daugiausiai dėstau tekstų vertimą į LGK 2 ir 3 kurso studentams. Discipliną „dalinamės“ su Justina Vertelkaite, bet dirbame atskirai. Aš su studentais imituoju vertimo situacijas iš lietuviškų tekstų į LGK.

Mano tobulėjimo kelias – per patirtį. Prisimenu, anksčiau pasiruošimas paskaitoms keldavo stresą, dabar jau yra paprasčiau. Keičiu paskaitų turinį atsižvelgdama į studentų poreikius, grupės įgūdžius, studentų skaičių, į tai, kas aktualu kurčiųjų bendruomenei. Pvz., atsirado informacijos apie audizmą. Gilinuosi pati į temą ir per aktualius tekstus perduodu tai studentams. Jeigu yra kurčiųjų studentų, vadinasi, turiu sugalvoti temas specialiai jiems, viena formulė visiems netinka.

Teksto vertimas – tai darbas su LGK gramatika. Turiu darbo prie LGK žodyno patirties, man tai labai pravartu. Pvz., pasakyti, kad klausimas eina sakinio pabaigoje, studentui nieko nereiškia. Jam reikia gyvų pavyzdžių. Viena yra žinoti, kad GK turi gramatiką, ir visai kita, kai mes jos mokomės patys.

Neramu dėl mažėjančio studentų skaičiaus, tačiau vis rečiau mums reikia kviesti iš šalies kurčiųjų suvaidinti tam tikrą vertimo situaciją. Kurtieji ir neprigirdintieji sudaro vis didesnę dalį LGK vertimo specialybės studentų. Aš asmeniškai pasisakyčiau už tai, kad kurčiųjų ir girdinčiųjų grupės būtų atskirtos. Beje, LGK vertimo studijas galėtų rinktis girdintys, bet kalbėti balsu negalintys asmenys (nebyliai). Galbūt būtų galima svarstyti juos ruošti vertimui raštu?

Ir apie lūkesčius. Pirmasis – kad stojantiesiems būtų plastiškumo patikros egzaminas. Mes kartais matome, kad kai kuriems studentams studijuoti šią specialybę bus sudėtinga, bet jie jau priimti. Kita svajonė – kad jau nuo studijų LGK vertėjus labiau įtrauktume į kurčiųjų bendruomenę. Vėliau LGK vertėjai labai laikosi neutralumo ir ateina į renginius tik versti, bet neįsitraukia į bendruomenę, nebendrauja su kurčiaisiais.

Dar kita svajonė susijusi su LGK mokymu, kad visuose kursuose būtų daug LGK paskaitų. Dabar 3 kurse jų ženkliai sumažėja. Atsirado daugiau praktikų, bet jos mokymų neatsveria. Prisimenu, anksčiau 1–3 kurse buvo bene po 32 savaitines LGK mokymo valandas. Tada rezultatai buvo geresni. Svajočiau, kad vertimo specialybės studijos truktų bent 3,5 metų. Ir pasisakyčiau už LGK vertimo magistro studijas.

Tomas Ivanauskas. Mano darbo stažas – 20 metų. Mokau visų trijų kursų studentus LGK, ir taip yra nuo mano darbo pradžios.

Darbo pradžioje patirties sėmiausi iš kolegos Mantrimo Danieliaus. Pats mokiausi ir mokausi bei mokau kitus. Kad suspėčiau su bendruomenės poreikiais, iki šiol renku įvairių sričių leksiką, dalyvauju kurčiųjų šventėse, renginiuose. Tam, kad žinočiau, kuo gyvena jaunimas, kaip bendrauja, kokius naujus gestus vartoja.

Prieš 10–15 metų būdavo didelės studentų grupės. Buvau priverstas po auditoriją daug judėti, kad kiekvienam studentui tektų individualaus mano dėmesio. Dabar daug sėdžiu, t. y. grupės labai sumažėjo. Anksčiau sulaukdavau ir priekaištų iš kurčiųjų bendruomenės, kaip esą dirbu, kad vertėjai negeba versti.

Mano nuomone, per 3 metus parengti dvigubos specialybės studentus „lubos“ yra B1 ar B2 kalbos lygiu (pagal Europos kalbų matmenis – *red.*). O vėliau absolventai tobulėja per praktiką. Neseniai vedžiau mokymus Vertimo centro vertėjams. Jie labai motyvuoti. Mano nuomone, teritoriniuose skyriuose įdarbinti kurtieji LGK vertėjai-konsultantai duoda daug naudos. Todėl dėl LGK vertėjų ateities aš vis dėlto esu optimistas.

Vytautas Pivoras. Kolegijoje dirbu nuo 2001 m. Lektoriumi tapau kiek vėliau ir, dirbdamas su pertraukomis, esu dėstęs daug įvairių disciplinų. Dabar dėstau įvadą į kurčiųjų bendruomenę. Supažindinu studentus su kurčiųjų bendruomene, kur mes esame ir ką turime (paskaitose verčia LGK vertėjas). Vėliau Ieva Pečiulytė-Silaeva tą discipliną giliau ir išsamiau, platesniame kontekste dėsto 3 kurso studentams.

Mano, kaip dėstytojo, asmeniniam tobulėjimui labai pasitarnavo kolegijos surengti mokymai pagal projektą „Lietuvių gestų kalbos didaktika“.

R. Motiejūnaitės nuotr.

N. Pivorienė dėsto vertimo dalyką, T. Ivanauskas moko LGK.

VIKO archyvo nuotr.

V. Pivorui yra tekę dėstyti daug disciplinų.

R. Motiejūnaitės nuotr.

Viešas užsiėmimas VIKO studentams apie LGK.

LGK vertimo programos lektoriai: patirtis,

8 gestų kalbos vertimo specialybės dėstytojai pasakoja apie savo dėstomus dalykus, kaip įgijo patirties mokyti studentus. Jie nerimauja, kad mažėja besirenkančių vertėjo specialybę. Kiekvienas siūlo savo idėjas, kad specialybė būtų patrauklesnė.

Visada maniau, kad lektoriaus darbo kokybę lemia mokymasis ir patirtis. Štai ir aš konsultuodavau kitus asmenis, kaip versti, šiandien – tai mano privalumas darbe. Ir dar darbe stengiuosi, kad paskaitos nebūtų vien sausa teorija. Šita specialybė juk yra grynai praktinė.

Prisimenate, anksčiau kurtieji lektoriai dirbo kaip asistentai ir atrodė, kad girdintieji yra aukštesnėje pozicijoje? O dabar, kai esame patys atsakingi už savo discipliną (aišku, studijų programos rėmuose), galime būti padėties šeimininkai. Nereikia klausyti nurodymų ir nėra konkurencijos. Tačiau jaučiu dėkingumą tiems darbo metams, kurie leido sukaupti patirties.

Noriu atkreipti dėmesį, kad anksčiau buvo galimybė, jei studentas savęs nemato LGK vertėjo pozicijoje, įsidarbinti kitoje organizacijoje, kur LGK mokėjimas yra privalumas. Dabar pastebiu tendenciją, kad netrukus kurtieji studentai apimtimi pranoks girdinčiuosius. Kaip tai atrodys praktikoje, nežinau, bet tendencija tokia.

Apskritai neramina kritęs LGK vertimo specialybės prestižas. Tad pritariu sakantiems, kad reikia pabandyti LGK ir vertimo studijas organizuoti pagal atskiras programas.

Esu mokęs studentus ir tarptautinių gestų (TG). Tačiau studentai mokosi naujos kalbos – LGK, o kai dar atsiranda ir TG disciplina, tai kalbos ima tarpusavyje painiotis, nukenčia LGK žinios. Tad geriau TG mokytis ir žinias tobulinti savarankiškai po studijų.

Ieva Pečiulytė-Silaeva. Dirbu kolegijoje 2 metus, dėstau kurčiųjų kultūros dalyką 3 kurso studentams. Paskaitų metu kalbame apie tai, kad kurčiųjų bendruomenė ilgą laiką gyveno girdinčiųjų primestoje sistemoje, veikdama tarsi kažkas ją valdytų. Aiškinu, kaip pamažu atsiskyrė nuo šio „marionetinio“ gyvenimo ir pradėjo formuoti savo nepriklausomą tapatybę.

Pirmiausiai, remdamasi P. Ladd idėjomis, kalbu apie kolonializmą kurčiųjų bendruomenėje ir dekolonizacijos procesą. Daugiausia dėmesio skiriu Lietuvos kurčiųjų patirčiai.

Diskutuojame įtraukiojo ugdymo, kalbos deprivacijos temomis. Į paskaitas susirenka įvairūs studentai, todėl stengiuosi mokymo medžiagą pateikti taip, kad ji būtų visiems suprantama, bet kartu skatintų atsakingą refleksiją ir jautrų dialogą. Svarbu, kad temos būtų nagrinėjamos ramiai, pagarbiai, kad diskusijos nevirstų priešprieša ar nesusipratimais.

Vienas iš mano tikslų – padėti studentams išeiti iš stereotipų rėmų ir suteikti platesnį supratimą apie kurčiųjų pasaulį.

Paskaitose skatinu gyvą diskusiją, o ne vien atsakymų paieškas dirbtinio intelekto pagalba. Taip pat naudoju vaizdo medžiagą, kurią analizuojame iš skirtingų – kultūrinių, lingvistinių ir socialinių – perspektyvų.

Andrius Barisevičius. Prisijungiau prie dėstytojų kolektyvo 2004 m., pakviestas lektoriaus M. Danieliaus. Dabar dėstau LGK vertimą 3 kurse, tai 3 savaitinės paskaitos, tad mano vaidmuo studijų procese šiuo metu daugiau epizodinis.

Neapleidžia jausmas, kad visur prasilenkiame laike. Dabartinis dėstytojų kolektyvas yra įgijęs patirties įvairiose veiklose: profesinėse, projektinėse, organizacinėse, pačios kolegijos vieta nepalyginti geresnėje strateginėje vietoje, nei buvo anksčiau, o studentų beveik nelikę... Vertimo paslaugų organizavimas, suteikiamų paslaugų apimtys ir įvairovė pastaraisiais metais tiek turiniu, tiek ir forma pasikeitė neatpažįstamai. Ir greičiausiai mūsų laukia dar didesni pokyčiai dėl greitai besiskverbiančių technologijų, su DI atsiradimu.

Galbūt klystu, bet susidaro įspūdis, kad svarbiausias vertėjo darbo įrankis – gestų kalba (be abejo, ir lietuvių kalba) profesinės veiklos lauke praranda dėmesį. Net kurčiųjų bendruomenė taip nebesiskundžia kokybe nuo tų laikų, kai dėstytojus „tarkuodavo“ už neteisingai išmokytą gestą, esą prastą vertimą (ne „kalkę“) ir pan. Taip plačiai buvo kalbėta apie LGK, jos gramatiką, kultūrą, dabar tai beliko tik kąsnelis gurmanams.

Daugėjant gestų kalbos kursų pasiūlai ir mažėjant studentų skaičiui galbūt laukia kitoks pasirengimas vertėjo profesinei veiklai, nebūtinai studijų, kokias šiuo metu turime, formatu. Pasaulis keičiasi, o kartu ir mokymosi formos. Visų šių pokyčių kontekste norėtųsi išlaikyti svarbiausią dalyką – dėmesį LGK, nes visus kitus dalykus mes išmokstame gana greitai remdamiesi bendrosiomis kompetencijomis.

Justina Vertelkaitė. Vilniaus kolegijoje dirbu 4 metus. Pradėjau turėdama vieną paskaitą, dabar vedu jau keletą užsiėmimų. Pirmakursiams vedu kurčiųjų bendruomenės pažinimo praktikos užsiėmimus – paskaitų metu lankomės įvairiose kurčiųjų sistemos įstaigose. 2 kursui dėstau vertimą raštu (tai tekstų vertimo paskaitos dalykas) bei profesinės etikos disciplinų.

Visas dėstytojo darbui kompetencijas sukaupiau per praktiką ir toliau tai tęsiu. Esu dirbusi LGK vertėja, iki šiol atlieku vertimus, esu įsitraukusi į kurčiųjų bendruomenę, domiuosi naujienomis, stebiu, kas vyksta ne tik Lietuvos, bet ir užsienio kurčiųjų bendruomenėse, įsitraukiu į tarptautinius projektus.

Savo paskaitose dalinuosi praktiniais patarimais iš realių, savo pačios patirtų situacijų. Studentai teigia, kad juos domina nepagražinti praktiniai pavyzdžiai.

Pastebėjau, kad kiekviena nauja studentų

I. Stelmokienės albumo nuotr.

I. Stelmokienei ir jos studentams LKD patalpas aprodo jų šeimininkai.

VMU archyvo nuotr.

Dėstytojas Andrius Barisevičius.

A. Teresės albumo nuotr.

Kviestinė lektorė A. Teresė.

realijos ir lūkesčiai

J. Vertelkaitės albumo nuotr.

LGK vertimo specialybės studentai pažindinasi su LKSK veikla.

grupė yra unikali. Tad kiekvieną semestrą reikia ieškoti kitokių mokymo metodų, nes kas tiko vienai grupei, kitai – netinka. Juolab kad studentų grupės yra mišrios.

Pati LGK keičiasi, atsiranda naujų gestų, į LGK vis bando įsibrauti svetimšaliai gestai iš TG ar kitų valstybių gestų kalbų. Keičiasi ir aktualios temos. Tačiau visi kolegijoje dėstomi dalykai yra persipynę vieni su kitais, tai gerai, padeda įtvirtinti žinias. Pvz., aš dėstau vertimą raštu, bet visos mano paskaitose išmoktos žinios gali būti puikiai pritaikomos vertimo žodžiu paskaitose. Gestotyros paskaitose įgytas žinias studentai pritaiko mano dėstomo vertimo raštu paskaitose.

Pritariu Vytauto pastebėjimui: viena yra mokytis kalbos ir apie kalbą, o visai kas kita mokytis vertėjo amato. Visi gali išmokti kalbą, susipažinti su kurčiųjų kultūra, bet tikrai ne kiekvienas gali būti gestų kalbos vertėju. Tai unikali specialybė.

Visgi 3 studijų metų kolegijoje neužtenka viskam išmokti – ir kalbą, ir jos gramatiką, ir visus vertimo būdus, ir gestus pagal temines sritis. LGK vertėjui teks mokytis visą gyvenimą. Laikau kumščius, kad atsirastų LGK vertimo magistro studijos.

Ieva Stelmokienė. Jau beveik 10 metų su trumpomis pertraukomis dirbu dėstytoja. Per šį laikotarpį teko dėstyti kelis su LGK susijusius dalykus: nuo praktinių LGK užsiėmimų, kuriuos vedžiau kartu su kurčiuoju kolega, iki vadovavimo studentų praktikoms ir baigiamiesiems darbams. Šiuo metu dėstau gestotyrą, gana specifinę, bet ypač svarbią discipliną.

Gestotyra leidžia pažvelgti į gestų kalbos „vidų“: kaip ji veikia, kaip kuriamos reikšmės, kokie jos dėsningumai ir struktūriniai ypatumai. Tai padeda studentams gilinti ne tik kalbos įgūdžius, bet ir sisteminį jos supratimą. Vis dėlto, kadangi šiuo metu dėstau tik vieną dalyką ir turiu vos 1,5 savaitinės paskaitos 1 ir 2 kurso studentams, galiu dalintis įžvalgomis tik iš savo dėstomos disciplinos perspektyvos.

Vienas didžiausių iššūkių dėstant gestotyrą – mokomosios medžiagos stygius. Šiuo metu turime tik vieną vadovėlį lietuvių kalba, parengtą gestotyros Lietuvoje pradininko M. Danieliaus. Nors tai itin vertingas šaltinis, jo vieno nepakanka, dauguma naujesnių tyrimų prieinami tik užsienio kalbomis. Daugumai studentų tai sukelia papildomų sunkumų. Pati siekiu, kad dėstomas dalykas būtų kuo labiau prieinamas ir aktualus, todėl nuolat ieškau būdų, kaip pateikti informaciją kuo įvairiau.

Džiaugiuosi, kad studijų programa tampa vis labiau atvira įvairioms grupėms, tačiau studentų įvairovė reikalauja didelio lankstumo: skirtingų dėstymo metodų, tempo, medžiagos pateikimo būdų. Tačiau tai – ne tik iššūkis, bet ir galimybė augti kaip dėstytojai.

Vienas šviesiausių pokyčių – Gestotyros centro įsteigimas. Tikiu, kad šis centras taps svarbia atrama kaupti ir kurti tyrimais grįstą mokomąją medžiagą, kurios taip trūksta dėstant šį dalyką.

Žvelgdama į ateitį, labai norėčiau, kad į šią studijų programą ateitų motyvuoti, smalsūs ir atviri studentai – tokie, kurie ne tik nori, bet ir geba mokytis. Tačiau negalima ignoruoti faktų: mažėjantis studentų skaičius neišvengiamai veikia ir dėstytojų motyvaciją. Dėl to, mano manymu, reikėtų rimtai svarstyti dvigubos specializacijos galimybę. Tai galėtų padidinti programos patrauklumą, suteikti studentams daugiau karjeros galimybių, o dėstytojams – stabilesnį darbo krūvį ir didesnę profesinę motyvaciją.

Anželika Teresė. Darbą Vilniaus kolegijoje pradėjau 2014 m. Iš pradžių dėsčiau ritmikos ir plastikos discipliną. Dėsčiau 6 metus. Po kelerių metų pertraukos prie šios disciplinos vėl sugrįžtu nuo šių metų rugsėjo.

Visų mano taikomų praktikų metu studentai įgauna įgūdžių valdyti savo balsą, lengviau prisitaiko prie įvairių aplinkybių, pramoksta valdyti kūną, mimiką, lavina verbalinę ir neverbalinę raišką. Kurtieji studentai taip pat mokosi improvizacijos, etiudų kūrimo.

Kelerius metus esu dėsčiusi kalbotyros ir gestotyros dalyką. Taip pat daug metų būriau studentus praktikoms. Paskutinius kelerius metus buvau kviestinė lektorė: dalinausi žiniomis iš užsienio, savo tyrimų išvadomis, įžvalgomis.

Matau didelį pokytį tarp studentų ir tarp bendruomenės bendrai. Bendruomenės ir visuomenės poreikiai LGK vertimui vis auga, būtinybė kokybei, kitokiai trukmei, analizei, praktikai braška per galimybių siūles. Tai yra didžiausias iššūkis.

Prisimenu kalbotyros ir gestotyros dalyko metu daugybės studentų veiduose nuostabą dėl LGK gramatikos. Įdomu tai, kad toji nuostaba labai dažnai būdavo kurčiųjų studentų veiduose! Lietuvos sistema neužtikrina, kad kurtieji patys iš giliau turėtų galimybę pažinti savo gimtąją kalbą, tad džiaugiuosi, kad su tuo teko jiems susidurti studijuojant. Lengva nebuvo. Studentai kartais sakydavo, kad buvau dėstytoja-„kirvis“.

Turiu atkreipti dėmesį, kad Lietuvoje labai trūksta mokslinių tyrimų, atsakančių į fonologijos, morfologijos, sintaksės, taip pat ir minėtos gramatikos, sociolingvistikos, kalbinio mandagumo, raiškos priemonių, meninės raiškos priemonių ir kt. klausimus. Matau tokių tyrimų poreikį ir kad vertėjas būtų lingvistas, išmanytų lietuvių gestotyrą. Tačiau tam nėra medžiagos. Labai norėčiau ir laukiu to laiko, kai auginsime ne tik vertėjus, bet ir gestotyrininkus.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

I.Kontenytė puošia pasaulį: rankdarbiais, savanoryste ir šypsena

Siūlome pažintį su dar viena verslia ir socialiai atsakinga heroje – **Ieva KONTENYTE**. Jauna moteris gamina nuostabius plaukų aksesuarus. Juos dėl aukštos kokybės spėjo pamėgti ne tik lietuvės, bet ir užsienietės.

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Asmeninio albumo nuotr.

Jaunoji verslininkė Ieva Kontenytė.

Biografija trumpai

Mergaitė gimė Mažeikiuose, kurčiųjų šeimoje. Telšių kurčiųjų mokykloje mokėsi iki 7 klasės, o 10 klasių baigė buvusiame KKNUC. Kaune ir pasiliko. Yra dirbusi pakuotoja, lygintoja. Su draugu Arnoldu augina dukrytę Milę. Ji jau didelė, neseniai atšventė savo 10-ąjį gimtadienį.

Kas Ievą išskiria iš aplinkinių? Be abejo, vidinis ir išorinis grožis, nuostabi šypsena. Jos ilgi išpuoselėti plaukai traukia žvilgsnį iš tolo. O kaip rašo klientės „Istagram“, išskirtine ją daro ir auksinės rankos. „Kruopštumą ir meilę rankdarbiams paveldėjau iš močiutės, bet gaila, kad artimai nebendravome, nes jau seniai iškeliavo į dangų“, – rašė socialiniuose tinkluose Ieva.

Verslas – kad realizuotų save

„Akiračiui“ pašnekovė pasakojo, kad nuo vaikystės mėgo rankdarbius, siuvimą. Tai ir per pirmąjį karantiną, kai visi užsidarė savo namuose, ėmėsi siuvinėjimo mėgstamu kryželiu. Tačiau vieną dieną iš draugės savo gražiesiems plaukams „suvaldyti“ gavo lankelį. Dovana labai patiko, panoro turėti lankelių daugiau, kitų spalvų, todėl nusprendė pati pabandyti jų pasigaminti.

Ko Ieva imasi, nedaro bet kaip. Siekia kokybės. Užsisakė ir baigė lankelių gamybos kursus. Nejučia šalia lankelių atsirado plaukų gumytės, garbanojimo rinkiniai, kaspinėliai, raukti segtukai. Tačiau dar trūko techninių žinių, taigi, papildomai pasimokė kituose kursuose. Nuo tada beliko tobulinti įgūdžius ir didinti spartą.

Savo gaminamų aksesuarų pavyzdžius moteris eksponavo internete. Nusipirkusieji negailėjo gerų atsiliepimų. Tad ir „Instagram“ paskyros pavadinimas „Pradžiuginsiu tave“ tarsi pats save pasiūlė. Ir tai – ne vien pažadas, bet ir įsipareigojimas savo nuolatiniams klientams. Rankdarbių kokybė ir patogumas atkreipė ir vienos nuomonės formuotojos dėmesį. Įtakotoja susirado Ievą, išklausė ir paskelbė jos istoriją. Tai buvo solidi pagalba skinantis kelią į žinomumą ir didinant prekybos apimtis.

„Turiu priklausomybę jūsų aksesuarams, negaliu sustoti pirkti. Labai patogus, gražus lankelis ir gumytės“, – gyrė I. Kontenytės rankdarbius socialiniame tinkle nuolatinė pirkėja Gabija. Kita Ievos aksesuarų gerbėja papildė: „Tikrai tikrai rekomenduoju. Kokybės ir kainos santykis atitinka. Neveržia, nespaudžia, laaabai patogios. Visada užsisakinėju tik pas „Pradžiuginsiu tave“.

„Kiek užtrunka pagaminti aksesuarą?“ – teiraujamės Ievos. „Trukmė priklauso nuo gaminio sudėtingumo, nuo to, ar puošybai naudoju blizgučius. Jei juos turiu prisiūti, darbas užtrunka bent 5 minutėmis ilgiau“, – pasakojo pašnekovė. Įgudusios Ievos rankos plaukų lankelį vidutiniškai pagamina per 15–20 min. Ne ką mažiau darbo reikalauja ir segtukai, plaukų gumytės. Būna, kad dar ir dabar šiedu aksesuarai „užsiožuoja“ ir tik po nemažų pastangų paklūsta verslininkės „komandoms“.

Ievos rankų darbo aksesuarai.

Ieva Kontenytė gamina plaukų lankelius ir gumytes. Savo gaminius reklamuoja internete. Klientės vertina jos gaminius už kokybę ir grožį.

Žinoma, viskas būtų gal paprasčiau, jei ne rankdarbių gamintojos siekis viską padaryti kuo geriausiai. Tačiau ji kitaip negali ir daliniu rezultatu niekada nesitenkina. Ar ne todėl jos rankdarbiai tokie paklausūs? Sakosi, kad vis dar pritaiko kokių nors patobulinimų. Pvz., yra pakeitusi siūlės siuvimo techniką, dabar ir ją pačią rezultatas galų gale džiugina.

Ieva sakosi turinti silpnybę išraiškingoms spalvoms. Tad, jeigu įdomesnio atspalvio audinį pamato internete, dažniausiai neatsispiria pagundai ir įsigyja jo ir iš ten, ne vien iš nuolatinių tiekėjų. Gražiausi jai esą rausvi atspalviai.

„Pajėgiu išgyventi iš šio verslo. Ypač daug užsakymų būna per šventes, vasaros laikotarpiu. Kartais dirbu ir naktimis. Man nesunku, nes darau tai, kas labai patinka, o geri atsiliepimai motyvuoja. Turiu klientų ir Lietuvoje, ir užsienyje. Žmonės jau žino, kad negirdžiu, todėl, ko nori, man parašo raštu arba nufotografuoja ir atsiunčia nuotrauką“, – dar kartą nepakartojama *ieviška* šypsena gestus palydi mūsų herojė.

Ieva niekada nenustoja svajoti ir kurti planų. Dabar turi tikslą įkurti internetinę savo rankdarbių parduotuvę.

Moteris sakosi, kad jaučiasi laiminga, kai gali dalintis. „Du kartus per metus dalį gautų lėšų už savo gaminius pervedu sergantiems vaikams ir beglobių gyvūnų prieglaudai. Ir pati turiu pasiėmusi iš gyvūnų globos namų kurčią šunelį, vardu Zero“, – atsiveria Ieva.

Į tradicinį klausimą, ką patartų į verslą norintiems sukti negalios draugams, I. Konteny-

Su dukrele Mile ir gyvenimo draugu Arnoldu.

Šeimos augintinis Zero.

Asmeninio albumo nuotr.

Kelionėse po svečias šalis: Sidėje (Turkija), Niujorke (JAV).

tė nedvejodama ragina: „Nebijokite svajones paversti tikrove. Žinau, kad turite daug neatskleistų talentų. Drąsiai dalinkitės savo svajonėmis, jei kyla neaiškumų, nebijokite klausti verslininkų.“ Ir priduria: „Aš galiu, vadinasi, galite ir jūs.“

Išbandymas liga

Ievai – vos 27-eri, bet ji jau žino gyvenimo kainą. Ir ta patirtis ją ne pagal metus subrandino. Maždaug prieš 5 metus mergina sužinojo, kad serga onkologine liga. Tai buvo per pirmąjį karantiną, kai siuvinėjo kryželiu. Pusantrų metų truko intensyvus gydymas: chemoretapija, spindulinis gydymas. Siekdama susitvarkyti su skausmu ir slogiomis mintimis, ir pradėjo savo verslą. Taigi, juodžiausiu laikotarpiu gimė šviesi idėja. Na, o rožinė spalva jos mėgstamiausia todėl, kad simbolizuoja persirgtą onkologinę ligą.

Negalios draugai iš žiniasklaidos sužinoję, kad Ieva taip sunkiai sirgo ir tylėjo, stebėjosi jos tvirtybe. Vėliau ne vienas klausė: „Kodėl slėpei? Mes tau būtume galėję padėti finansiškai.“

Ieva atviravo, kad jos finansinė padėtis net sergant nebuvo kritiška. Be to, ji nenorėjo draugų apkrauti savo rūpesčiais ir neigiamais išgyvenimais, tad pasirinko sunkų metą ištverti viena pati. Tačiau neslepia, kad kurčiųjų bendruomenės narių jautri reakcija jai labai paglostė širdį. Gera buvo sužinoti, kad kitiems ji rūpi.

Kiekviena diena pati geriausia

Šiandien, gydytojų teigimu, jauna moteris pasveikusi. Tačiau skaudi patirtis išmokė: reikia gyventi čia ir dabar. Ji taip ir daro: iš širdies dirba ir taip pat prasmingai ilsisi.

Ievą vis dažniau sutinkame kurčiųjų bendruomenės veiklose ir kaip savanorę, ir kaip projektų dalyvę. Ji yra aktyvi Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacijos Tarybos narė. Su jos vardu siejama ir daugiau komercinių veiklų. Kai pavargsta nuo darbo, mūsų herojė keliauja. Šiuo metu dar tik trečią gyvenimo dešimtmetį skaičiuojanti moteris jau yra aplankiusi 39 pasaulio šalis!

„Gyvenimas yra gražus ir, kol gyvenu, noriu mėgautis kiekviena diena“, – atsisveikina savo firmine šypsena I. Kontenytė.

MRF MEDIJŲ REMIMO FONDAS

Vilniaus kurčiųjų mokykla: nuo pokario iki Nepriklausomybės

2025 m. Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų centrui (LKNUC) sukanka 80 metų – tiek laiko Vilniuje be pertraukos vyksta kurčiųjų mokymas. Šiame straipsnyje apžvelgiama Vilniaus kurčiųjų mokyklos raida nuo pokario iki Nepriklausomybės. Publikacija remiasi Mildos Pošytės knygoje „200 metų Vilniuje“ publikuotais pedagogų ir asmeniniais straipsnio autorės atsiminimais – ji pati XX a. 7–8 dešimt. mokėsi šioje mokykloje.

Ramunė BUIKAUSKIENĖ

Senoji mokykla Konarskio g. 33.

Sugrįžimas į klases po karo

Antrojo pasaulinio karo metais kurčiųjų mokymas Lietuvoje buvo nutrauktas. Tačiau 1944 m., karui einant į pabaigą, pedagogė Marija Stelmošenko ėmėsi iniciatyvos – ji pradėjo ieškoti mokyklinio amžiaus kurčių vaikų. Nors Vilnius buvo sugriautas, paštas ir transportas beveik neveikė, jai pavyko surinkti 26 mokinius.

1944 m. LTSR švietimo komisariatas mokyklą atgaivino. Prieš karą kurčiųjų mokytoja dirbusi Stefanija Paukštytė (Grinevičienė) komisariate ėjo specialiųjų mokyklų inspektorės pareigas. Naujai atidarytos mokyklos direktore buvo paskirta Agnė Pacenkaitė.

Pradžioje mokykla neturėjo nuolatinės vietos, mokiniai mokėsi įvairiose Vilniaus mokyklose. Tuo metu mokykloje galėjo mokytis tik Vilniaus miesto ir netolimų vietovių mokiniai.

Mokyklai reikėjo patalpų, kur šie vaikai galėtų patogiai mokytis. 1945 m. mokyklai paskirtas medinis dviejų aukštų namas Konarskio g. 33, tačiau jo būklė buvo prasta, reikėjo didelio remonto. Laimė, nuo 1945 m. mokykloje pradėjo dirbti mokytojas Jonas Glembockis, kurio pastangomis mokykla buvo remontuojama.

Prie mokyklos buvo sodas, daržas, laikomi naminiai gyvuliai. Sąlygos gerėjo, tačiau daugėjant mokinių patalpos darėsi ankštos. Dvi klasės su ambulatorija buvo perkeltos į Raudonosios Armijos (dabar – Savanorių) prospektą. 1949 m. įkurtas bendrabutis Giedrio g. (dabar – Šv. Ignoto), iš kur mokiniai kiekvieną dieną eidavo į pamokas kelis kilometrus pėsčiomis.

Siuvimo egzaminas 1956 m., priekyje viduryje – S. Banelytė.

Su direktoriumi B. Jauniškiu, mokytojais ir mokiniais prie mokyklos Konarskio g. 33, 1958 m.

Vilniaus kurčiųjų mokykla: nuo pokario iki Nepriklausomybės

Rengiami vadovėliai ir programos

1947 m., stipriai augant mokinių skaičiui, darbą pradėjo nauji pedagogai, tarp kurių: J. Šnaras, G. Ruzgienė, P. Zadlauskaitė, S. Vaiciukaitė, K. Vaškytė, taip pat dirbti grįžo S. Grinevičienė. Pamokos vyko pagal pačių pedagogų sudarytą programą, mokytojai rengė ir kurtiesiems pritaikytus vadovėlius. M. Stelmošenko ir J. Glembockis savo darbo patirtimi noriai dalinosi su jaunais mokytojais.

1950 m., pagal Rusijos TFSR programas, buvo sudarytos naujos mokymo programos. Šioje mokykloje mokymas vyko tik iki 8 klasės. Per šiuos metus mokiniai įgydavo pradinės mokyklos išsilavinimą. Pagrindinė to meto kurčiųjų mokymo kryptis – kurčiąjį ruošti dirbti ir gyventi girdinčiųjų visuomenėje. Todėl mokymo procesas vyko žodine kalba, didelis dėmesys skirtas tarties lavinimui. Gestai buvo draudžiami, laikomi tik pagalbine mokymo priemone.

Naujoji mokykla

1960 metais Vilniaus kurčių-nebylių mokykla pervadinta Vilniaus kurčiųjų mokykla-internatu. Po metų ji persikėlė į naujas patalpas Filaretų gatvėje. Vietą mokyklai statyti parinko direktorius Bronius Jauniškis (dirbo 1957–1966 m.). Statant mokyklą daug prisidėjo pedagogai ir mokiniai.

Mokykla buvo suprojektuota maždaug 150 mokinių, joje įrengtos siuvimo, stalių, batsiuvių klasės, fizikos, gamtos kabinetai, aktų ir sporto salės. Mokiniai, gyvenantys mokykloje, turėjo tvarkyti aplinką, prižiūrėti didelius daržų ir gėlynų plotus. Nuo pavasario iki rudens šalnų mokykla skęsdavo žieduose.

Mokymo metodai ir kurčiųjų ugdymas

Tarybinė surdopedagogika išgyveno eksperimentų laikotarpį. Kalbos technikai skirta daug dėmesio: garsų tarimo mokymas, skaitymas iš lūpų, žodynėlių rašymas, individualios tarties pamokos. 1976 m. klasėse įrengta klausą stiprinanti aparatūra. Kiekvienais metais mokiniai dalyvaudavo raiškaus skaitymo konkursuose.

Mokiniai buvo priimami į mokyklą su švietimo ministerijos siuntimais. Vilniuje gyvenantys vyresniųjų klasių mokiniai į pamokas ateidavo iš namų, kiti gyveno internate. Tuo metu pamokos vyko ir šeštadieniais.

1961 m. mokykla išleido pirmąją dvyliktokų laidą. Per dvylika mokslo metų jie įgydavo aštuonmetės mokyklos išsilavinimą. Tuo metu dauguma kurčiųjų baigdavo dvylika klasių, o vėliau eidavo mokytis į vakarinę kurčiųjų mokyklą. Tačiau kai kurie, sulaukę 16 metų, pereidavo mokytis į amatų mokyklą.

Tuo metu buvo nusistovėjusi griežta tvarka. Rytais visi mokiniai išeidavo į koridorių ir darydavo mankštą. Visi dėvėjo mokyklines uniformas: mergaitės – rudas sukneles su sintetinėmis prijuostėmis, berniukai – mėlynos spalvos švarkelius ir kelnes.

Daug dėmesio skirta praktinių įgūdžių ugdymui: mokiniai tvarkė klases, valgyklą, koridorius, plovė indus, dirbo darže. Tuo metu gimė kelionių ir ekskursijų tradicija, tačiau pokario sąlygomis kelionės nebuvo tolimos. Vėliau radosi galimybė rengti ir tolimas ekskursijas, tuomet mokiniai su pedagogais aplankė daug užsienio miestų, taip pat vyko į keliones po Lietuvą.

Nuo 1966 iki 1985 metų mokyklai vadovavo Leonas Geleževičius, kuris jau turėjo surdopedagogo patirtį, įgytą vadovaujant Rusnės kurčiųjų mokyklai. Direktorius, gerai pažindamas kurčiųjų psichologiją, pedagogams padėdavo rasti atsakymus į iškylančius klausimus.

Nuo 1945 metų kurčiųjų mokykla Vilniuje veikia be pertraukų.
Iš viso 80 metų.
Iš pradžių mokyklai buvo skirtas pastatas Konarskio gatvėje.
1961 metais mokykla persikėlė į dabartines patalpas, į Filaretų gatvę.
Mokykla kelis kartus keitė pavadinimą.
Dabar ji vadinasi Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras.

Amatų mokymui didelė reikšmė

Kurčiųjų mokymo istorijoje ilgą laiką prioritetas buvo teikiamas amatams, nes kurčiasis buvo įsivaizduojamas tik amatininku.

Nuo pat mokyklos atkūrimo po karo joje buvo mokoma staliaus, šaltkalvio, siuvėjo ir kitų darbų. Amatų mokymas iš pradžių vykdavo kasdien po pamokų. Naujoje mokykloje jau buvo amatų mokymo bazė ir geros sąlygos mokymuisi. Kasmet mergaitės, vadovaujamos darbų mokytojos K. Vaškytės, ausdavo didelių matmenų kilimus, kuriais puošdavo mokyklos sienas. Mokslo metų pabaigoje buvo rengiamos respublikinės amatų parodos. Dvyliktos klasės mokiniai laikydavo kvalifikacinius egzaminus.

Sportas

Visais laikais sportas buvo vienas populiariausių daugumos kurčiųjų laisvalaikio užsiėmimų. Čia reikėdavo įdėti mažiausiai pastangų aktyvinti mokinius, dauguma rodė iniciatyvą patys. Jau pokario metais sportininkų ugdymą pradėjo Z. Liubinavičius ir R. Ragauskaitė. Vėliau buvo rengiamos respublikinės kurčiųjų spartakiados.

Daugelį kurčiųjų į sporto kelią atvedė buvusi ilgametė mokytoja V. Marcalienė, tarp jų ir kurčiųjų žaidynių medalininkus: Lidiją Ruzgytę, Oną Jurevičiūtę, Sergėjų Samochvalovą, Arūną Kubaitį.

Mokyklos pastato plėtimas

Pagal 1970–1971 mokslo metų statistinius duomenis mokykloje mokėsi 176 mokiniai. Mokyklos pastatas dar buvo be priestato, tad vienoje pastato pusėje buvo klasės, o kitoje – miegamųjų zona. Zonos buvo atskirtos didelėmis pertvaromis su durimis. Antrame aukšte miegojo mergaitės, trečiame – berniukai. Prausykloje buvo tik šaltas vanduo.

Vadovaujant direktoriui Juozui Benecijui Ignatavičiui (dirbo 1985–1987 m.) buvo suprojektuotas ir pradėtas statyti mokyklos priestatas su sporto sale ir bendrabučiu. Po jo dirbusi direktorė Dalia Baltušienė (dirbo 1987–1994 m.) toliau rūpinosi mokyklos priestato statyba, jo interjeru. 1988 m. priestatas buvo užbaigtas.

MRF MEDIJŲ REMIMO FONDAS

Išradimas, pakeisiantis asmenų su negalia TV žiūrėjimo galimybes

„Ultra Access“ (ypatingas prieinamumas) – tai inovatyvi interaktyvios televizijos prieinamumo sistema, sukurta Jungtinėje Karalystėje ir skirta žiūrovams, turintiems klausos, regėjimo, kalbos ar sensorinių sutrikimų.

„Ultra Access“ pasirinkimų meniu seriale „Mixmups“.

Ši sistema leidžia kiekvienam pritaikyti TV žiūrėjimo būdą pagal savo poreikius. Kūrėjai: Rebeka ATKINSON ir interaktyvios televizijos technologijų įmonė „Stornaway“. R. Atkinson pristato naujovę.

Rebekos vaikystė. „Kai augau, aš buvau „apsėsta“ televizoriaus žiūrėjimo. Po mokyklos lėkdavau namo, o savaitgaliais keldavausi anksti tam, kad pasinerčiau į ekrane pasakojamas istorijas. Tačiau esu neprigirdinti, todėl girdėdavau tik apie 70 proc. dialogų, o visa kita buvo spėlionės. Tai tarsi būti svetimoje šalyje ir spėlioti turint ribotą žodyną – kai neturi visos informacijos, tai vargina, o ir nuolat lydi atskirties jausmas.

Vieną dieną, devintojo dešimtmečio pradžioje, tėvai parnešė namo naują televizorių. Ekrane pasirodė blokai spalvoto skaitmeninio teksto – teletekstas. Jie paspaudė 888 puslapį ir staiga pasirodė subtitrai. Tai buvo revoliucija – mano asmeninis nusileidimas Mėnulyje. Pusiau suprantami pasakojimai buvo „atrakinti“. Aš turėjau pilną prieigą.

Neprogresuojantis prieinamumas. Vėliau televizija tapo labiau prieinama regėjimo negalią turintiems žiūrovams –atsirado garsinis aprašymas, o devintojo dešimtmečio viduryje Jungtinės Karalystės vyriausybė priėmė įstatymą, kad dalis šalies antžeminės televizijos turinio būtų transliuojama su vertimu į britų gestų kalbą. Tačiau nuo to laiko televizijos prieinamumo srityje beveik niekas nesikeitė.

Pradėjusi kurti savo laidą – serialą vaikams „Mixmups“ ir rašydama istorijas apie tris mažylius draugus *Pockets, Giggle* ir *Spin* bei jų stebuklingą medinį šaukštą, ėmiau galvoti, kaip kurtieji vaikai, kurie dar per maži skaityti subtitrus anglų kalba, supras mano kūrybą. Pagalvojau, kiek istorijų jie supras, o kiek turės spėlioti. Tuo metu mano krikšto sūnus, turintis regėjimo negalią, mokėsi Brailio rašto, o dviem draugo vaikams buvo diagnozuotas autizmo spektro bei dėmesio trūkumo ir hiperaktyvumo sutrikimas (ADHD). Supratau, kad jiems taip pat teks patiems užpildyti trūkstamas spragas.

Visi, kas augina specialiųjų poreikių turintį vaiką, žino, kiek daug laiko užtrunka, kad susiorientuotum neprieinamame pasaulyje ir prisitaikytum prie jo. Pradėjau stebėti, kaip dirba mokytojai ir tėvai, kaip stengiasi pagyvinti savo pasakojimus, pasitelkdami įvairius daiktus, emocijų reguliavimo patarimus, vadinamąsias „socialines istorijas“, kad įtvirtintų sąvokas individualiai konkrečiam vaikui prieinamu būdu.

Ar įmanoma? Man tapo įdomu – ar televiziją taip pat galima būtų pritaikyti individualiai ir padaryti prieinamą? O jeigu galėtume sumažinti foninį garsą, kad kurčias vaikas galėtų sutelkti dėmesį tik į dialogą? O jei būtų galima pašalinti fono spalvas, kad vaiko žvilgsnis būtų nukreiptas tik į veikėjus ir į svarbiausią veiksmą? O jeigu jūs galėtumėte pasirinkti tarp britų gestų kalbos ir „Makaton“ simbolių („Makaton“ – tai bendravimo sistema, kurioje naudojami gestai, paveikslėliai ir šnekamoji kalba – *vert. past.*)? Arba laidos pradžioje išmoktumėte pagrindinių sąvokų gestus? O kas, jei būtų galima iš pradžių pažiūrėti sutrumpintą siužetą, kad vaikas geriau suprastų turinį, arba pasiūlyti sąrašą sensorinių priemonių, kurias būtų galima duoti vaikui į rankas, kad laida taptų „gyva“ per lytėjimą? Ar serialas „Mixmups“ galėtų iš esmės pakeisti televizijos prieinamumą naujajai kartai, jei būtų sukurtas būdas, leidžiantis žiūrovams pasirinkti meniu pagal individualius jų poreikius?

„Netflix“ seriale „You vs. Wild“ („Tu prieš laukinę gamtą“) buvo naudojama interaktyvi televizijos technologija, leidžianti žiūrovams priimti sprendimus dėl siužeto eigos – pavyzdžiui, ar siųsti vedėją Bear Grylls į kalnus, ar žemyn į slėnį. Ėmiau svarstyti, ar ši technologija galėtų būti pritaikyta ne pasakojimui keisti, o pačiam žiūrėjimo būdui personalizuoti. Susisiekiau su Bristolio interaktyvios televizijos technologijų įmone „Stornaway“ ir kartu su „Mixmups“ komanda sukūrėme sistemą „Ultra Access“.

Darom! Vaikų laida „Mixmups“ kartu su sistema „Ultra Access“ yra svarbus etapas televizijos transliacijų istorijoje. Galimybė rinktis iš 14 prieinamumo funkcijų – nuo tylaus foninio garso iki „Makaton“ simbolių ar didelių subtitrų – atveria įspūdingą pasirinkimų įvairovę. Dabar yra tūkstančiai būdų žiūrėti laidą taip, kad ji atlieptų kiekvieno vaiko individualius poreikius.

Be laidos „Mixmups“, sistema „Ultra Access“ galėtų būti pritaikyta visose transliavimo platformose, įdiegiant neprivalomą vertimą į britų gestų kalbą (kaip dabar galima pasirinkti subtitrus ar garsinį aprašymą), kad visi žiūrovai galėtų pradėti nuo to paties „pagrindinio“ puslapio (šiuo metu britų gestų kalbos turinys dažnai būna paslėptas ir sunkiai randamas), arba suteikiant galimybę pasaulinėms platformoms vienu mygtuko paspaudimu pasirinkti konkrečios šalies gestų kalbą. Dirbtinio intelekto pažanga greičiausiai leis dar labiau supaprastinti „Ultra Access“ naudojimą.

Kad ir kas lauktų ateityje, „Ultra Access“ išlieka didžiausiu pokyčiu televizijos prieinamumo srityje per pastaruosius dešimtmečius. Kaip sakė vienas vaiko su negalia tėtis, dalyvavęs mūsų naudotojų testavimo grupėje: „Pagaliau kažkas tai suprato!“

Iš anglų kalbos vertė Joana VANAGIENĖ

Šaltinis: https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2025/

MRF MEDIJŲ REMIMO FONDAS

Mokinių su klausos negalia ugdymo sąlygų gerinimas

LKNUC inf.

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras (LKNUC) 2024 m. spalio mėn. pradėjo įgyvendinti Europos Sąjungos (ES) fondų ir (arba) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) bei Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamą projektą „Mokinių, turinčių klausos sutrikimų, ugdymo sąlygų gerinimas“ (Nr. 10-055-P-0003).

Projektą administruoja Centrinė projektų valdymo agentūra. Projekto tikslas – didinti mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, gestų kalbos specialistų ir pagalbą mokiniui teikiančių asmenų kompetencijas dirbti su mokiniais, turinčiais klausos sutrikimų. Projekto tikslinė grupė yra bendrojo ugdymo ir ikimokyklinio ugdymo mokyklų, kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų mokyklų mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, gestų kalbos specialistai, kiti pagalbą mokiniui teikiantys asmenys (toliau – specialistai).

Europos specialiojo ir įtraukiojo ugdymo plėtros agentūros pozicija yra užtikrinti, kad visiems besimokantiems asmenims kartu su bendraamžiais vietos bendruomenėje būtų sudarytos kokybiško ir prasmingo ugdymosi galimybės. Specialistai turėtų išsiugdyti įgūdžius, reikalingus veiksmingai ugdyti visus mokinius ir gebėti atsižvelgti į kiekvieno individualius poreikius ir gebėjimus. Šias nuostatas atliepia ir 2020 m. priimti LR Švietimo įstatymo pakeitimai.

Tam reikalinga įgyvendinti įtraukiojo ugdymo principus, pritaikyti ugdymosi aplinką, užtikrinti palankias sąlygas ugdymuisi ir stiprinti kompetencijas. Tačiau vien to nepakanka.

Nemaža problema yra medžiagos, skirtos lietuvių gestų kalbos mokymui(si), trūkumas ir prieinamumas. Iki šiol trūksta susistemintos savarankiško mokymosi medžiagos. Tikslingam ir efektyviam

LKNUC archyvo nuotr.

Pamoka kurtiems mokiniams vyksta gestų kalbos pagrindu.

LGK mokymui yra būtinas LGK mokėjimo lygio nustatymas, tačiau iki šiol tam nebuvo sukurta standartizuotų LGK mokėjimo patikrinimo testų. Projekto metu bus siekiama spręsti šias problemas.

Specialistų kompetencijoms stiprinti numatoma sukurti virtualias mokymosi aplinkas ir organizuoti stažuotes užsienyje. Taip pat bus parengta nuotolinio mokymosi medžiaga virtualioje aplinkoje „Moodle“ pagal akredituotą „Surdopedagogikos kvalifikacijos tobulinimo programą“ (40 val.).

Numatoma pateikti informacijos apie klausos sutrikimus, jų priežastis ir psichologines, edukacines, socialines pasekmes bei klausos sutrikimų turinčių vaikų ugdymo specifiką, ugdyti specialistų gebėjimus komunikuoti su sutrikusios klausos asmenimis.

Bus ugdomi specialistų gebėjimai įvertinti vaikų klausos galimybes, jų komunikavimo gebėjimus ir kt., numatoma konsultuoti tėvus bei pedagogus. Kalbinių kompetencijų stiprinimui bus parengta LGK mokymui(si) skirta medžiaga.

Projekto metu numatyta parengti ir akredituoti nuoseklias A1 ir A2 lygių LGK mokymo programas. Visa parengta medžiaga specialistams, dirbantiems su sutrikusios klausos vaikais, bus prieinama nuotolinėje mokymo sistemoje „Moodle“.

Projekto trukmė – 24 mėnesiai. Projekto išlaidų suma – 300 000 eurų.

LIETUVOS KURČIŲJŲ IR NEPRIGIRDINČIŲJŲ UGDYMO CENTRAS

Bendrai finansuoja Europos Sąjunga

LKNUC: organizavo susitikimą ir dalyvavo atvirų durų dienose

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
Rasa RUSOVIČIŪTĖ

Jau seniai bebuvo susitikę padiskutuoti kurčiųjų įstaigų atstovai. Iniciatyvą parodė Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras ir pakvietė kovo 26 d. susitikti Filaretų g. 36, Vilniuje. Kitas svarbus įvykis – mokiniai lankosi skirtingose profesinio ugdymo įstaigose, susipažįsta su įvairiomis profesijomis ir amatais ir bando pasirinkti, kuri jam būtų tinkamiausia.

Atvirų durų dienos – galimybė „pasimatuoti“ profesiją.

Diskusija, kokios visi jau buvo pasiilgę

Susirinkusieji atviravo: kas gi mums atsitiko, kad nesusitinkame reguliariai? Anksčiau, kai daugiau bendravome, tai ir nesutarimų buvo tarsi mažiau, ne tokie svetimi buvome.

Pretekstas susitikti šįkart tikrai buvo, tereikėjo juo pasinaudoti: kas ir kada šiemet minės LGK pripažinimo 30-metį ir kokias sukaktis dar švęsime? Kvietime LKNUC atstovai taip pat pakvietė padiskutuoti įtraukiojo ugdymo klausimais. Kaip visada, gyvenimas įnešė savų pataisymų: atsirado priežasčių diskutuoti specialiųjų mokyklų kausimu. Įtraukiajam ugdymui laiko nebeliko.

Renginių skaičiumi 2025 m. nepralenkiama bus LKD. Jau minėtasis LGK jubiliejinis gimtadienis bus paminėtas gegužę konferencijoje Prezidentūroje, vyks kiti šiai progai skirti renginiai (žr. 2 psl.). Visų labai laukiama ir šiemet visiškai kitokia Kurčiųjų meno mėgėjų šventė bus surengta birželį Kaune. Vertimo centro (LGKVC) nuotolinio vertimo poskyrio (įsikūrusio BPC 112 patalpose) veiklos 5-metis bus švenčiamas liepą, taip pat vasarą vyks vienas labai įdomus kurčiųjų subkul-

tūros renginys, rudenį – Tarptautinė kurčiųjų žmonių savaitė, 5 kurčiųjų centrų įsteigimo 25-metis, vėliau – Kurčiųjų kultūros mėnuo.

Lapkričio mėnesį savo 4 jubiliejines švietimo sukaktis konferencijoje apžvelgs ir jų istorinę reikšmę įsivertins LKNUC, o gruodį, netrukus po Kurčiųjų olimpinių žaidynių, 35 metų jubiliejų žada iškilmingai minėti Lietuvos kurčiųjų sporto bendruomenė.

Vėliau pokalbis pasisuko netikėtai. Kada girdintys kurčiųjų mokytojai veteranai pagaliau kalbės sklandžia gestų kalba? O ar tai įmanoma išmokti jauniems dalykininkams? Ir kaip įtikinti kelias savaitines valandas turinčius dalykų mokytojus tobulinti savo gestų kalbą? Įtikinti, nes spaudimas čia neveikia – apsisuka ir išeina. Jiems esą per sudėtinga dirbti per kelias mokyklas, „susirinkti“ savo etatą ir dar „apsikrauti“ štai tokiais mokymais. Jie juk šiandien čia, o rytoj – gal jau kitose mokyklose. Vienas kitas iš jų tik ima ir prigyja kurčiųjų aplinkoje. Tačiau gestų kalba – tai LKNUC savastis, neatsitiktinai įstaigos iškaboje yra žodžiai „kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų“... Tad toks pasiteisinimas menkai įtikina.

Žodis po žodžio ir pereita prie patyčių mokykloje aptarimo. Įsitraukę į diskusiją Kauno Prano Daunio ugdymo centro atstovai teigė, kad čia kiekvienos mokyklos skaudžioji vieta. Taigi, patyčios, pasirodo, klesti visur? Ar ne per ilgai apie tai tylėjome? O kaip su jomis kovoti, jei jos tiesiog nesutramdomos?

Pamažėle sužinojome daugiau: kurčiųjų mokykloje ir girdintys mokytojai patiria patyčių, deja, tik įtaria, bet įrodyti nieko negali. Tarp mokinių egzistuoja sutartiniai gestai – kad gudrus, iššifruok. Kai girdintieji mokytojai kreipiasi į kurčiuosius kolegas pagalbos ir tariamos reikšmės paaiškėja, mokiniai netrukus susigalvoja naujus. Ar tai vaikiška išdaiga, ar suaugusiesiems skelbiamas tikrų tikriausias karas? O kur dėtis kurtiesiems vaikams, kurie tapo patyčių aukomis, kai kurčiųjų mokykla viena ir kitur, kurčias būdamas, neišeisi?

Beieškant patyčių šaknų atsigręžta į šeimos vertybes, tėvystės įgūdžius, kurčiųjų mokyklos ir tėvų bendradarbiavimą (beje, ar iš viso bendradarbiaujama?). Pasirodo, čia irgi visas darželis suvešėjusių piktžolių. Ar visada tėvai vaikams yra užuovėja nuo gyvenimo audrų? O gal jie demonstruoja vaiko rūpesčiams didesnį abejingumą nei prašalaičiai? Kokį pavyzdį

Susitiko kurčiųjų įstaigų: ugdymo, Lietuvos kurčiųjų draugijos, sporto, tėvų bendrijos PAGAVA, Vertimo centro vadovai pasikalbėti, kokias sukaktis šiemet švęs. Diskutavo apie LGK vartojimą, patyčias, tėvystės įgūdžius. Kurčiųjų mokykla dalinasi, su kokiomis profesijomis susipažino šiemet atvirų durų dienose.

jie rodo savo atžaloms, ar nepermeta mokyklai savo pareigų? Ar tikrai mokykla vaikui turi būti motina ir tėvas esant gyviems jo tėvams? O mokykla – ar atliepia šeimų poreikius?

Ir kada turime reikalauti, kritikuoti, o kada būti solidarūs ir ieškoti kartu geriausių sprendimų? Ir ką pirmiausiai ginsime – kurčiųjų vaikų, kurie dar negeba apsiginti ir su neteisybe kartais kovoja dar didesne neteisybe, ar suaugusių kurčiųjų interesus? O ar čia reikia kieno nors pusėje iš viso būti?

Tądien klausimų buvo lavina. O atsakymų – nė vieno. Niekas jų ir nesitikėjo. Tiesiog kas sau bandė susivokti, kokios ligos mūsų, kurčiųjų ir kurčiųjų švietimo, sistemas kamuoja.

Net ir ilgai tylėjęs LKSK prezidentas Edvinas Kriūnas prakalbo ne pasidžiaugti norėdamas. Jis mandagiai užstojo LGK vertėjus, paprašęs daugiau jiems rodyti pagarbos. Gal esą jie kartais ir suklysta versdami kokį gestą ar žodį, bet dėl to juos kalti prie gėdos stulpo nedera, yra neadekvatu.

Ką siūlo profesinės mokyklos?

Balandžio 7–11 dienomis visos Lietuvos profesinio mokymo įstaigos vienu metu rengė atvirų durų dienas. Tai buvo puiki galimybė susipažinti su profesinio mokymo specialybėmis visiems: mokiniams ir mokinių tėvams, mokytojams, karjeros specialistams, profesinę kvalifikaciją įgyti norintiems suaugusiesiems. Šia galimybe pasinaudojo ir LKNUC vyresniųjų klasių mokiniai.

I–IV gimnazijos klasių mokiniai vyko į Vilniaus kolegijos Statybos fakulteto Profesinio mokymo skyrių, kur iš arčiau susipažino su ekspeditoriaus, traukinio mašinisto, traukinių manevrų operatoriaus specialybėmis. Mokiniams buvo suteikta galimybė išbandyti traukinio mašinisto darbą ir vairuoti naudojantis simuliatoriumi.

7–8 klasių mokiniai lankėsi Verslo ir svetingumo profesinės karjeros centre (VESK), kuriame susipažino su siūlomomis profesinio mokymo programomis ir dalyvavo patyriminėse edukacijose „Medinės dekoracijos“ ir „Krekerių kepimas“.

I–II gimnazijos klasių mokiniai apsilankė Vilniaus komunalinių paslaugų mokykloje, kur susipažino su santechniko, suvirintojo, elektriko, atsinaujinančios energetikos įrangos montuotojo, šildymo, vėdinimo, oro kondicionavimo sistemų montuotojo specialybėmis.

Patyriminė edukacija „Krekerių kepimas“.

Patyriminė edukacija „Medinės dekoracijos“.

Pasitarimo LKNUC dalyviai.

Po apsilankymo Verslo ir svetingumo profesinės karjeros centre.

LKNUC gimnazistai traukinio mašinisto kabinoje – simuliatoriuje.

LKNUC: organizavo susitikimą ir dalyvavo atvirų durų dienose

Profesinėse mokyklose galima mokytis nuo 14 metų. Mokiniams sudarytos galimybės kartu su profesine kvalifikacija įgyti pagrindinį arba vidurinį išsilavinimą.

Baigus pagrindinę mokyklą, profesinėse mokyklose galima mokytis nuo 1 iki 3 metų, priklausomai nuo to, kokį išsilavinimą nori gauti mokinys: ar įgyti tik profesiją, ar kartu baigti ir vidurinę mokyklą. Profesinio mokymo įstaigų absolventai, įgiję brandos atestatą, gali stoti į aukštąsias mokyklas.

Jau treti metai profesinės mokyklos 10–12 klasių mokiniams (gimnazistams) siūlo naujovę – mokytis pagal atskirus profesinio mokymo modulius. Šios modulinės – iš atskirų modulių sudarytos – profesinio mokymo programos leidžia mokiniui įgyti norimą kvalifikaciją ne tik mokantis nuosekliai pagal visą programą, bet ir pasirenkant atskirus modulius, priimtiniausią mokymosi būdą bei tempą. Tai galimybė gimnazistams iš anksto išmėginti specialybę, kurią norėtų pasirinkti baigę gimnaziją, arba įgyti naudingų įgūdžių, praversiančių ateityje ar kasdienėje veikloje.

Mokiniai, pasirinkę vieną modulį profesinėje mokykloje, mokysis tik pagal tą vieną atskirą modulį nuo vienų iki dvejų metų. Baigęs atskirą modulį, mokinys gaus įgytą kompetenciją patvirtinantį pažymėjimą. Įgytos kompetencijos mokiniui leis užsiimti atitinkama veikla (galimybė dirbti pagal įgytą profesinę kompetenciją), o panorus mokytis toliau, jau stojant į tą profesinę mokyklą, pagal tos pačios kvalifikacijos programą, įgytos kompetencijos galės būti įskaitomos. Tad mokiniui sutrumpės mokymosi laikas. Be to, gerai apsisprendus dėl specialybės ir mokiniui pageidaujant stoti į aukštąją mokyklą, jis turės privalumų prieš kitus pretendentus, nes turės ne tik akademinių žinių, bet ir praktinių įgūdžių.

Šiuo metu pagal modulinę profesinio mokymo programą LKNUC mokosi vienas, III gimnazijos klasės mokinys Augustas L. Pirmas žingsnis žengtas. Labai tikimės, kad šios programos pritrauks daugiau mokinių su klausos negalia.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

R. Rusovičiūtės nuotr.

Komunalinių paslaugų mokykloje: pažintis su keliomis profesijomis iškart.

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti (8 5) 261 5593
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė
Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

ISSN 1648–5882

Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 2 sp. l.
Tiražas 600 egz.

Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas Nr. 64 167

Projektą „Asmenų su klausos negalia įgalinimas per informacijos prieinamumą ir socialinę įtrauktį“ iš dalies, 22 000 eurų suma, finansuoja MRF.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.